

Vurdering af tilstrækkeligheden af aktuelt foretagne konsekvensvurderinger af klappning i Køge Bugt i relation til Natura 2000 områder med marsvin som udpegningsgrundlag

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 24. Februar 2022 | 19

AARHUS
UNIVERSITET

DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Datablad

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Kategori: Rådgivningsnotat

Titel: Vurdering af tilstrækkeligheden af aktuelt foretagne konsekvensvurderinger af klapning i Køge Bugt i relation til Natura 2000 områder med marsvin som udpegningsgrundlag

Forfatter: Jonas Teilmann
Institution: Aarhus Universitet, Institut for Ecoscience

Faglig kommentering: Anders Galatius
Kvalitetssikring, DCE: Jesper Fredshavn
Sproglig kvalitetssikring: Charlotte Hviid

Rekvirent: Danmark Naturfredningsforening

Bedes citeret: Teilmann, J. 2022. Vurdering af tilstrækkeligheden af aktuelt foretagne konsekvensvurderinger af klapning i Køge Bugt i relation til Natura 2000 områder med marsvin som udpegningsgrundlag. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, xx s. – Fagligt notat nr. 2022 | 19
https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2022/N2022_19.pdf

Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse

Sideantal: 8

Indhold

1	Indledning	4
2	Fagligt grundlag ifølge tilgængelige rapporter	5
3	Retsgrundlag i relation til Habitatdirektivet	7
4	Vurdering og konklusion	8

1 Indledning

Danmarks Naturfredningsforening har bedt DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet undersøge om der er udarbejdet fyldestgørende konsekvensvurderinger iht. habitatdirektivets artikel 6.3 i forhold til klappning i Køge Bugt i forbindelse med Lynetteholm-projektet. DN er bekymret for om "faner" af opløst materiale som følge af klappningen vil kunne nå ind i Natura 2000-områder, hvor marsvin er på udpegningsgrundlaget (det danske N2000-område "Stevns Rev" og det svenske N2000-område ved Falsterbo). Notatet omfatter en faglig belysning af spørgsmålet om, hvorvidt der kan være en påvirkning af marsvin i de af klappningen berørte Natura 2000-områder, og om der foreligger vurderinger, som kan siges at være fyldestgørende iht. habitatdirektivets artikel 6.3. Notatet har været til ekstern kommentering hos Danmarks Naturfredningsforening, som ingen kommentar havde.

2 Fagligt grundlag ifølge tilgængelige rapporter

Der tages i dette notat udgangspunkt i dokumenterne: "Lynetteholm - Marine pattedyr - Baggrundsrapport til miljøkonsekvensrapport" og "Lynetteholm - Tillæg til miljøkonsekvensrapport - uddybning af sejlrende og klappning af havbundsmateriale", begge udarbejdet af Rambøll samt rapporten "ATR11-Klappning Køge bugt - Spredningsberegninger" udarbejdet af DHI.

Af rapporten "Lynetteholm - Tillæg til miljøkonsekvensrapport - uddybning af sejlrende og klappning af havbundsmateriale" fremgår følgende tekst, som er et udtræk af den relevante vurdering vedrørende påvirkningen af klappning på havpattedyr:

"Klappning kan potentielt påvirke marine pattedyr i kraft af den fysiske forstyrrelse. Klapppladserne ligger imidlertid ikke i et udpeget yngle- eller rasteområde og klappningen sker i vinterhalvåret uden for yngletiden. Der kan dog forekomme en undvigereaktion, især for marsvin, men forstyrrelserne vurderes dog at være ubetydelige for både sæler og marsvin, da farvandet i forvejen er meget forstyrret af tilsvarende aktivitet. De marine havpattedyr kan også blive påvirket indirekte, fordi deres fødegrundlag påvirkes. Fødegrundlaget påvirkes både når der er et øget sedimentindhold i vandsøjlen, og når bundlevende fødeemner begravnes. Begge påvirkningstyper er begrænsede for marine pattedyr, fordi området generelt ikke er egnet til fødesøgning. Det er vurderet at påvirkningen på både sæler og marsvins fødegrundlag er ubetydelig.

Sårbarheden overfor fysiske forstyrrelser vurderes at være mellem for spættet sæl og gråsæl. Påvirkningens intensitet vurderes at være ubetydelig, da marsvin og sæler vil undvige fartøjer og kan søge til naboområder. Sejlads til og fra klapppladsen er ubetydelig ift., at der er tale om et tæt trafikeret farvand. Sæler og marsvin i området er derfor tilvænnet støjen fra skibstrafikken. Det vurderes derfor at påvirkningerne ved klappning af marsvin og sæler er lille.

Den øgede sedimentmængde i vandsøjlen efter klappning vurderes ikke at have en effekt på sælers eller marsvins fødesøgning, da marsvin søger føde via ekkolokalisering, og sæler søger føde via deres knurhår og i mindre omfang deres syn. Fødegrundlaget for marsvin og sæler vil potentielt kunne påvirkes af den øgede midlertidige sedimentmængde i vandfasen på klapppladsen og i nærområdet. Klapppladsen udgør dog en meget begrænset del af sæler og marsvins fødesøgningsområde. Sæler og marsvin vil have mulighed for at søge føde i nærliggende områder, og det vurderes derfor, at deres potentielle fødegrundlag ikke vil blive påvirket af klappningen. I forhold til marsvin vurderes det, at påvirkningen fra klappningen kun vil forekomme i et meget begrænset område af det samlede vandområde, hvori marsvinene befinder sig.

Rapporternes vurdering i relation til de Natura 2000-områder, hvor marsvin og sæler er udpeget:

"N142 Saltholm og omliggende hav - Marine pattedyr indenfor Natura 2000-området vurderes ikke at kunne påvirkes alene pga. af afstanden. Marine pattedyr i N142 beskrives derfor ikke yderligere."

"N206 Stevns Rev Natura 2000-område - Marine pattedyr indenfor Natura 2000-området vurderes ikke at kunne påvirkes alene pga. af afstanden. Marine pattedyr i N142 beskrives derfor ikke yderligere.

"Falsterbohalvön - Marine pattedyr indenfor Natura 2000-området vurderes ikke at kunne påvirkes alene pga. af afstanden. Marine pattedyr beskrives derfor ikke yderligere."

Det fremgår af figurerne i rapporten om sedimentspredning fra DHI at:

- 1) Der vil forekomme sedimentfaner ind i alle tre Natura 2000 områder (Saltholm, Stens Rev og Falsterbohalvön) med koncentrationer på mindst 2-5 mg/l.
- 2) Kvælstof og fosfor vil blive deponeret i alle tre Natura 2000 områder.
- 3) Der vil blive aflejret følgende forurenende stoffer: cadmium, TBT (tributyltin), kobber, bly og PAH (Polycyclic aromatic hydrocarbons) i Stens Rev Natura 2000-område. Desuden vil aflejringer af kviksølv og zink forekomme i umiddelbar nærhed af Stevns Rev Natura 2000 område.

Der står i Rambøll's miljøvurdering: "Den øgede sedimentmængde i vandsøjlen efter klappning vurderes ikke at have en effekt på sælers eller marsvins fødesøgning, da marsvin søger føde via ekkolokalisering, og sæler søger føde via deres knurhår og i mindre omfang deres syn." Dette er angivet uden referencer til relevante studier og det er så vidt DCE er orienteret aldrig undersøgt, hvordan sedimentfaner påvirker sæler og marsvins fødesøgning eller adfærd generelt. Det er påvist at sælers knurhår er vigtige ifm. fødesøgning, men ikke hvordan de bruges ift. synet, og det må antages at sæler bruger begge sanser i kombination. Ligeledes er det også vist, at synet er en vigtig sans for marsvin.

Det fremgår videre af Rambøll's miljøvurdering: "Forhøjet sediment i vandsøjlen og sedimentation på havbunden kan potentielt påvirke fiskefaunaen." "Det vurderes at klappningen kan medføre at fisk undviger klapplassen og de nærmeste omgivelser i perioden hvor der klappes." "Sæler og marsvin vil have mulighed for at søge føde i nærliggende områder, og det vurderes derfor, at deres potentielle fødegrundlag ikke vil blive påvirket af klappningen." Disse selvmodsigende sætninger viser at der er en påvirkning af sæler og marsvins fødegrundlag og at de må søge andre steder hen for at finde føde.

3 Retsgrundlag i relation til Habitatdirektivet

I dette afsnit følger udsnit af dokumentet "Meddelelse fra Kommissionen - Forvaltning af Natura 2000 lokaliteter dateret 21/11-2018". Heraf fremgår følgende af relevans for dette notat: Et Natura 2000-område skal vurderes i forhold til habitatdirektivets Artikel 6, stk. 3, om hvorvidt en plan eller projekt har væsentlig påvirkning på de arter, der er udpeget i de enkelte områder. Artikel 6, stk. 3 og 4, opstiller en række proceduremæssige og praktiske forholdsregler for planer og projekter, der kan have en betydelig indvirkning på Natura 2000-lokaliteter.

Følgende udpluk af bestemmelser og tolkninger på baggrund af retssager i Artikel 6 i habitatdirektivet 92/43/EØF er brugt i dette notat:

"Alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmål-sætningerne for denne. På baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten, og med forbehold af stk. 4, giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt, når de har sikret sig, at den/det ikke skader lokalitetens integritet, og når de - hvis det anses for nødvendigt - har hørt offentligheden."

"For så vidt angår det geografiske anvendelsesområde er bestemmelserne i Artikel 6, stk. 3, ikke begrænset til planer og projekter, der udelukkende forekommer i eller omfatter en beskyttet lokalitet. De gælder også for planer og projekter, der ligger uden for lokaliteten, men som kan have væsentlig indvirkning på den uanset deres afstand fra den pågældende lokalitet (sag C-98/03, præmis 51 og C-418/04, præmis 232-233)".

"Afgørelse af, om en plan eller et projekt kan have en væsentlig påvirkning af de arter, der er udpeget i de enkelte områder, har praktiske og retlige følger for projektet. Når en plan eller et projekt foreslås, er det derfor vigtigt, for det første at dette centrale spørgsmål behandles, og for det andet at overvejelsen er så velfunderet, at den kan blive genstand for videnskabelig og faglig vurdering."

"Proceduren i Artikel 6, stk. 3, udløses ikke af visheden om, men af sandsynligheden for, om der er væsentlige påvirkninger af planer og projekter på naturtyper eller arter, uanset om aktiviteten er beliggende i eller uden for et beskyttet område. En sådan sandsynlighed forekommer, hvis væsentlige virkninger på lokaliteten ikke kan udelukkes."

4 Vurdering og konklusion

Hvis sedimentfanerne rækker ind i Natura 2000 vurderer DCE at der ikke er taget stilling til, om der er mulighed for at fiskearter påvirkes, og derfor søger væk, således at sæler og marsvins fødegrundlag bliver påvirket. Ligeledes er det sandsynligt at sedimentfanerne i sig selv vil påvirke sæler og marsvins syn, som også bruges ved fødesøgning.

Aflejring af kvælstof og fosfor er ikke nævnt i relation til sæler og marsvin i Rambøll's miljøvurdering, og DCE vurderer derfor ikke at der er taget stilling til muligheden for, at det vil kunne medvirke til lavere iltkoncentration i vandet og øget risiko for iltvind, som vil kunne påvirke fødegrundlaget for sæler og marsvin.

I miljøvurderingen er påvirkningen fra forurenende stoffer ikke nævnt i relation til sæler og marsvin. Dette er et meget stort forskningsfelt, og der er i havpattedyrs organer målt de højeste koncentrationer af miljøfremmede stoffer i forhold til nogen anden dyregruppe. Det skyldes at disse stoffer ophobes i organerne og derfor kan selv små mængder i fødedyrene (bundfauna, krebsdyr, fisk, m.m.) resultere i høje niveauer i havpattedyr, der potentielt kan påvirke dyrenes fysiologi, reproduktion og overlevelse.

Mht. kumulative effekter står der i Miljøvurderingen: "Der er ikke kendskab til projekter, der kan medføre kumulative påvirkninger af marine pattedyr ved klappladserne." Dette virker til at være en mangelfuld vurdering, da de kumulative effekter af sedimentationsfaner, deponering af næringsstoffer og aflejring af forurenende stoffer ikke er vurderet.

Spørgsmålet om hvorvidt der kan være en påvirkning af marsvin i de af klappingen berørte Natura 2000-områder er, at fødegrundlaget for marsvin vil blive påvirket negativt, og dermed også marsvins mulighed for at udnytte Natura 2000-områderne som hidtil. Desuden kan det på spørgsmålet om hvorvidt der foreligger en vurdering, som måtte kunne siges at være fyldestgørende iht. habitatdirektivets Artikel 6, stk. 3, siges, at Miljøvurderingen alene tager stilling til, at afstanden mellem klappingsområdet og Natura 2000 områderne er for stor til at have betydning for sæler og marsvin. Dette virker fejlagtigt eftersom afstanden, ifølge kortmaterialet, til det nærmeste Natura 2000-område (Falsterbohalvön) kun er 1-2 km (i Miljøvurderingen er dette beskrevet som "projektet ligger i stor afstand fra Natura 2000-området"). Det må forventes at både sedimentationsfaner, deponering af næringsstoffer og aflejring af forurenende stoffer vil påvirke de tre nærliggende Natura 2000-områder, hvor sæler og marsvin er på udpegningsgrundlaget. Endelig kan undervandsstøj fra klappingen på 1-2 km afstand forventes, at påvirke havpattedyr i det nærliggende Falsterbohalvön Natura 2000-område.

Samlet set vurderes det, at der ikke er fyldestgørende undersøgelser af hvorvidt sæler og marsvin vil kunne påvirkes væsentligt i de omkringliggende Natura 2000-områder.

Afslutningsvis må det påpeges, at det mangelfulde vidensgrundlag om klappingens påvirkning af havpattedyr, generelt er problematisk og vanskeliggør en pålidelig miljøvurdering.